

**UCHWAŁA NR 143/XXV/20
RADY GMINY GRAJEWO**

z dnia 22 grudnia 2020 r.

**w sprawie aktualizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grajewo na
lata 2016-2022**

Na podstawie art. 16 b i 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2020 poz. 1876) oraz art.18 ust 2 pkt.15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U z 2020 r., poz. 713, poz. 1378) uchwała się, co następuje:

§ 1. W załączniku do Uchwały Nr 76/XII/15 Rady Gminy Grajewo z dnia 30 grudnia 2015 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grajewo na lata 2016-2022 wprowadza się następujące zmiany: Część Programowa Rozdział 4.1 Cele i kierunki działania i Rozdział 4.2 Harmonogram realizacji na lata 2019-2022 otrzymuje brzmienie jak załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Grajewo.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Jan Dąbrowski

Rozdział IV.1 CELE I KIERUNKI DZIAŁANIA

Analizę tendencji i wniosków w zakresie problemów społecznych, zgodnie z art. 16 b ustawy o pomocy społecznej oraz potrzebami monitoringowymi do harmonogramu Strategii, Koordynator przeprowadził w oparciu o informację Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2018-2019, a także o materiały sprawozdawcze, będące w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grajewie lub udostępnione przez GUS, Urząd Gminy, PUP w Grajewie, sprawozdania merytoryczne i finansowe Ośrodka Pomocy Społecznej, bazy danych systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego.

PROGNOZA I TENDENCJE ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM STRATEGIĄ

Zgodnie z prognozą Oceny Zasobów Pomocy Społecznej GOPS za rok 2019 oraz na podstawie rekomendacji od podmiotów zaangażowanych w realizację zadań strategicznych, koordynator strategii dokonał analizy celów oraz niezbędnych kierunków działania, zgodnie ze sposobem wdrażania i monitorowania strategii. Ocena wraz z rekomendacjami była podstawą do planowania ewentualnych zmian w harmonogramie strategii.

Istniejące zasoby pomocy społecznej pod kątem faktycznych potrzeb i problemów społecznych pozostają na poziomie zaspakajania potrzeb mieszkańców gminy. W zasobach infrastruktury społecznej gminy znajduje się więc 5 klubów seniora, 1 przedszkole wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach, dysponujących 168 miejscami, 14 świetlic dla dzieci i młodzieży. Na terenie gminy funkcjonuje 12 opiekunów dziennych. Jednocześnie OZPS ukazuje konieczność zwiększenia nakładów środków na realizację nałożonych ustawowo zadań w obszarze pomocy społecznej oraz dalszego rozwoju działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie występującym problemom społecznym.

Według stanu na 31 grudnia 2019, liczba ludności gminy Grajewo wyniosła **5958 osób, z czego 49,18% stanowiły kobiety, a 50,82% mężczyźni.**

Struktura ludności gminy przedstawiała się następująco:

osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 21,01%,

osoby w wieku produkcyjnym 63,09%,

a w wieku poprodukcyjnym 15,90%.

Dane z lat 2018-2019 wskazują na spadek o 34 osoby liczby ludności: z 5 992 osób w roku 2018 do 5 958 w 2019 roku.

Prognozy i tendencje demografii dla gminy są nadal niekorzystne. W odniesieniu do ogólnopolskiej tendencji, znacznego powiększania się grupy osób w wieku senioralnym, gmina wykazuje podobne, chociaż jeszcze nie kryzysowe tendencje.

Grupa seniorów, której liczba ulega wzrostowi najbardziej dynamicznie, z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego wymaga dostosowania do jej potrzeb odpowiedniej sfery usług społecznych. Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie **prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55 roku życia.** Proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasu życia.

W 2018 roku 39,8% zgonów w gminie Grajewo spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 26,4% zgonów w gminie Grajewo były nowotwory, a 7,9% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Grajewo przypada 8.27 zgonów. Jest to znacznie mniej od wartości średniej dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniej od wartości średniej dla kraju¹⁾.

¹⁾https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Grajewo 2019

Według stanu na 31 grudnia 2019r. stopa bezrobocia w gminie wyniosła 9,4 %. Stopa bezrobocia w tym samym okresie dla powiatu wynosiła 11,9%, dla województwa podlaskiego 6,9 %. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Grajewo wynosiła 193 osoby, w tym 52,85% stanowiły kobiety, 47,15% mężczyźni. Bezrobocie na terenie **gminy spadło z 243 osób** w roku 2018 (skala bezrobocia 10,2%) najbardziej ze wszystkich gmin w całym powiecie grajewskim.

W grupie bezrobotnych nadal znaczny odsetek - 51% osoby stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, 32,6% młodzież do 30 roku życia, zaś 26,4% osoby powyżej 50 roku życia.²⁾

Powinno to znaleźć odzwierciedlenie w planowanych działaniach ekonomii społecznej i aktywnej integracji, w tym we wspólnych projektach z partnerami, PUP, LGD na rzecz grup wykluczonych z rynku pracy.

Odczuwalny problem osób bezrobotnych i ich rodzin skłaniał do korzystania z pomocy społecznej. W roku **2019** z tego tytułu skorzystała z pomocy GOPS w Grajewie aż **74 rodziny**.

Ośrodek współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy przy organizowaniu prac społecznie użytecznych, wielu programów i projektów skierowanych do grup szczególnie dotkniętych pozostawianiem bez pracy..

Gmina Grajewo od samego początku realizuje proces zrównoważonego rozwoju mający na celu poprawę życia mieszkańców i troskę o środowisko naturalne przy wykorzystaniu środków pomocowych z programów unijnych i krajowych. Gmina posiada duże walory przyrodnicze, wśród których króluje Biebrzański Park Narodowy, stanowiący jedyny w tej części kontynentu obszar bagienny. Jego nadzwyczajne krajobrazy nie tylko inspirują artystów, fotografików i malarzy, ale także przyciągają licznych turystów. Walory przyrodnicze Gminy Grajewo umożliwiają uprawianie różnych form turystyki.

W gminie Grajewo w roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowane były 292 podmioty gospodarki narodowej, z czego 230 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zarejestrowano 45 nowych podmiotów, a 14 podmiotów zostało wyrejestrowanych.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Grajewo 190 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 92 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi - 98.

45,2% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Grajewo pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 22,5% w przemyśle i budownictwie, a 10,8% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,2% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).³⁾

W 2019 roku w gminie Grajewo stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 66 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 11,38 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 6,72 (wykrywalność 75%) oraz przeciwko mieniu - 4,37 (wykrywalność 54%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,05 (95%), o charakterze gospodarczym - 1,92 (70%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,36 (94%)⁴⁾.

Wsparcie w gminie Grajewo z pomocy społecznej w 2019 roku uzyskało 956 osób, co stanowiło 16,04 % wszystkich mieszkańców gminy. W stosunku do 2018 roku, łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia **zwiększyła się o 53 osoby**. Natomiast liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego o 50 rodzin. W przypadku długotrwale korzystających z pomocy społecznej ich liczba osiągnęła poziom 262 osoby, co oznaczało spadek w stosunku do roku 2018 o 37 osób.

W gminie Grajewo najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną w 2019 roku było kolejno:

Ubóstwo – 100 rodzin
Bezrobocie – 74 rodziny
Niepelnosprawność + długotrwała choroba – 49 rodzin + 46 rodzin = 95 rodzin

²⁾ Informacja o rynku pracy XII.2019, PUP w Grajewie

³⁾ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Grajewo 2019

⁴⁾ Jw.

**Potrzeba ochrony macierzyństwa- 56 rodzin
niepełnych, wielodzietnych, przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.
Do tych grup należy kierować w najbliższym czasie rozwiązania pomocowe.**

GOPS kontynuował w roku 2019 usługi opiekuńcze dla 7 osób (w tym 6 specjalistycznych). Odpłatność gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej dotyczyła 6 osób.

GOPS w Grajewie udzielał też wsparcia w formie posiłków 220 osobom, w tym obiadów dla 208 dzieci w ramach programu: Posiłek w szkole i w domu, realizował program osłonowy.

Zatrudniony w GOPS asystent rodziny współpracował w roku 2019 z 13 rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze na terenie gminy.

Przyczyny korzystania z pomocy społecznej nie ulegają zmianie, powodem korzystania z pomocy społecznej jest w szczególności **bezrobocie**, które ma ciągle wpływ na trudną sytuację osób pozostających bez pracy i tym samym zwiększające się problemy społeczne: bezradność, alkoholizm, przemoc w rodzinach, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Osoby korzystające z pomocy społecznej nie są w stanie samodzielnie znaleźć wyjścia z dotykających ich problemów.

Wśród osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej dominuje problem **ubóstwa**, który dotyczył w roku **2019 - 100** rodzin oraz niepełnosprawności i długotrwałej choroby dla **95** rodzin, wzrastają koszty związane z pokryciem usług opiekuńczych i specjalistycznych. Zjawisko to odzwierciedla trudności systemu opieki zdrowotnej, brak środków finansowych w rodzinach na systematyczne leczenie, ale również wskazuje na niską kulturę zdrowotną ludności. Utrzymuje się duże zapotrzebowanie na pomoc w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Należy więc liczyć się, iż w przyszłości koszty związane z zabezpieczeniem potrzeb mieszkańców w tym zakresie będą wzrastały. Zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej będzie rosło w szczególności wśród osób w wieku poprodukcyjnym.

REKOMENDACJE:

·Niezbędne jest zapewnienie środków na utrzymanie osób przebywających w Domach Pomocy Społecznej oraz możliwość skierowania nowych osób wymagających całodobowej opieki, które ze względu na brak pomocy ze strony rodziny nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w środowisku.

·Kontynuowanie programów w zakresie opieki nad osobami starszymi w miejscu ich zamieszkania m.in. Opieka 75+ skierowanych do osób samotnie mieszkających i mających problemy z zaspokojeniem swoich bieżących potrzeb.

·Kontynuacja kompleksowego wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu ról opiekuńczo - wychowawczych poprzez utrzymanie zatrudniania asystenta rodziny oraz zapewnienie środków na współfinansowanie w przypadku pobytu dzieci skierowanych do placówek opiekuńczo-wychowawczych.

·Kontynuacja aktywnych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu poprzez realizację projektów oraz programów osłonowych w zakresie pomocy społecznej w oparciu o partnerstwo i współpracę podmiotów chętnych do realizowania działań na rzecz społeczności lokalnej.

Wymiar występujących problemów społecznych ukazuje konieczność stopniowego zwiększenia nakładów i środków na realizację zadań w obszarze pomocy społecznej, a także dalszy rozwój działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym, które mogą wystąpić w przyszłości.

Na podstawie prezentowanych powyżej zjawisk społecznych, ich tendencji i prognoz, a także rozpoznanych przez GOPS w Grajewie potrzeb, dokonano weryfikacji kierunków działania w prezentowanym poniżej harmonogramie na lata 2020-2022.

4.2 HARMONOGRAM REALIZACJI STRATEGII na lata 2020-2022⁵⁾

Cel operacyjny			
1. Poprawa jakości infrastruktury społecznej i zdrowotnej			
NIEZBĘDNE KIERUNKI DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI/MIERNIKI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
Zakup nowych pomocy przedszkolnych, szkolnych i dla potrzeb kultury w społeczności lokalnej.	- ilość instytucji którym zakupiono pomoce	Szkoły funkcjonujące na terenie Gminy, Gminna Biblioteka w Rudzie, przedszkola i punkty przedszkolne, organizacje pozarządowe	budżet gminy, środki zewnętrzne
Remonty placówek edukacyjnych.	- liczba wyremontowanych placówek		
Cel operacyjny			
2. Podniesienie jakości kształcenia i wychowania, (pomoc dla rodzin z dziećmi)			
NIEZBĘDNE KIERUNKI DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI/MIERNIKI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
Organizacja szkółek piłkarskich.	- liczba szkółek	Organizacje pozarządowe, szkoły podstawowe funkcjonujące na terenie Gminy, przedszkola i punkty przedszkolne, świetlice funkcjonujące na terenie Gminy, Urząd Gminy w Grajewie, GOPS w Grajewie	środki zewnętrzne, budżet gminy
Wsparcie materialne dla uczniów z rodzin ubogich oraz szczególnie uzdolnionych.	- liczba uczniów, którym udzielono wsparcia		
Wsparcie rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi przez asystenta rodziny.	- liczba rodzin objętych pomocą asystenta		
Pomoc prawna i psychologiczna osobom i rodzinom potrzebującym.	- liczba usług		
Szkolenia dla dzieci szkół podstawowych na temat zasad bezpieczeństwa w ruchu pieszym (bezpieczna droga do szkoły).	- liczba szkoleń		
Szkolenia dla młodzieży w zakresie zasad ruchu drogowego z możliwością uzyskania karty rowerowej.	-liczba szkoleń		

⁵⁾ Ponieważ okres realizacji strategii zamyka się rokiem 2022, koordynator – GOPS w Grajewie, podjął decyzję o zmianie w sposobie realizacji i monitorowania strategii dotyczącej czasu trwania ostatniego harmonogramu Strategii jako okresu lat 2020-2022. Tym samym rok 2022 byłby poświęcony na przygotowanie nowego, wieloletniego dokumentu oraz ewaluację poprzedniego. Wobec powyższego opracowany harmonogram zakłada działania gminne na lata 2020-2022

Utrzymanie dostępu do usług specjalistów: logopedy, terapeuty, psychologa dziecięcego oraz innych dla uczniów z dysfunkcjami i trudnościami.	- liczba usług	KPP w Grajewie , PCPR w Grajewie, Gminna Biblioteka w Rudzie	
Wsparcie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym szczególnie uzdolnionych.	- liczba stypendiów		
Utrzymanie zajęć pozalekcyjnych w stosunku do potrzeb dzieci - wyrównywanie ich szans rozwojowych.	- liczba zajęć		
Organizacja form integracji rodzin ze społecznością lokalną – wspieranie wypoczynku rodzinnego; współorganizowanie i promowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, konkursów.	- liczba zorganizowanych imprez		
Cel operacyjny			
3. Przygotowanie programów dla osób wykluczonych społecznie i z grup zmarginalizowanych (pomoc społeczna, niepełnosprawność, bezrobocie)			
KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI/MIERNIKI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
Organizacja staży i praktyk.	- liczba staży, praktyk	GOPS w Grajewie, PUP w Grajewie, PCPR w Grajewie, Urząd Gminy w Grajewie, świetlice funkcjonujące na terenie Gminy, Zespół Interdyscyplinarny w Grajewie	budżet gminy, środki zewnętrzne
Pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych celem wsparcia osób wykluczonych.	- liczba projektów		
Wsparcie osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych w zakresie organizowania usług opiekuńczych.	- liczba usług opiekuńczych		
Tworzenie możliwości zapewnienia aktywnego uczestnictwa osób starszych w życiu społeczności lokalnej.	- liczba wydarzeń		
Prowadzenie grup samopomocowych, grup sąsiedzkich i grup wsparcia.	- liczba grup		
Przygotowanie i realizacja programów pomocowych i interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	- liczba programów		
Tworzenie partnerstw z ngo kościołem i instytucjami pracujących na rzecz ubóstwa, wdrażanie zadań ekonomii społecznej.	- liczba utworzonych partnerstw		
Cel operacyjny			
4. Podnoszenie kompetencji mieszkańców			
KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI/MIERNIKI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
Działania na rzecz społeczności lokalnej: organizowanie konferencji,	- liczba działań,	Urząd Gminy w	budżet gminy,

spotkań, wydarzeń, itp.		Grajewie, GOPS w Grajewie Gminna Biblioteka w Rudzie, szkoły Podstawowe i przedszkola z terenu gminy organizacje pozarządowe, LGD BDN KPP w Grajewie	środki zewnętrzne
Przygotowanie i realizacja oferty edukacyjnej dla rodziców i osób starszych.	- liczba podmiotów		
Doskonalenie kadry pedagogicznej uwzględniające nowoczesne techniki i potrzeby rozwojowe społeczności lokalnej.	- liczba szkoleń		
Realizacja działań edukacyjnych i prewencyjnych ograniczających zagrożenia bezpieczeństwa publicznego i umacniających poczucie bezpieczeństwa mieszkańców.	- liczba zrealizowanych w/w działań		
Propagowanie zdrowego życia w ramach zagospodarowania czasu wolnego poprzez: rozwój świetlic środowiskowych dostępnych w miejscowościach gminy.	- liczba świetlic środowiskowych		
Tworzenie inicjatyw aktywnej integracji i inicjatyw lokalnych w ramach PAL.	- liczba podmiotów zaangażowanych		
Rozwój podmiotów ekonomii społecznej. Pozyskanie wsparcia zewnętrznego na finansowanie podmiotów ekonomii społecznej.	- liczba podmiotów zaangażowanych		
Cel operacyjny			
5. Działania na rzecz rozwoju kultury i profilaktyki zdrowotnej w gminie (edukacja, kultura, rekreacja, ochrona zdrowia, profilaktyka i bezpieczeństwo)			
KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI/MIERNIKI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
Organizacja zajęć kulturowych dla dzieci, młodzieży i seniorów.	- liczba podmiotów zaangażowanych w w/w działania,	Urząd Gminy w Grajewie, świetlice gminne, szkoły gminne, Gminna Biblioteka w Rudzie, organizacje pozarządowe, OSP GOPS w Grajewie, Zespół Interdyscyplinarny w Grajewie, GKRPA w	budżet gminy, środki zewnętrzne
Profilaktyka zdrowotna mieszkańców gminy: a) zajęcia rehabilitacyjne dla dzieci, młodzieży i seniorów b) budowa ścieżek rowerowych,	- liczba usług		
Koordynowanie prac Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego, grup roboczych.	- liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego, - liczba spotkań grup roboczych		
Współpraca ze szkołami i ośrodkami terapeutycznymi w kierunku budowania kompleksowych programów zapobiegania agresji.	- współpraca		
Poprawa stanu bezpieczeństwa na drogach.	- wzrost bezpieczeństwa		

Usprawnienie organizacji działań ratowniczych poprzez organizację ćwiczeń, monitoring gotowości sił i środków.	- liczba działań	Grajewie, KPP w Grajewie PCPR w Grajewie	
Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.	- zgodnie ze wskaźnikami programu		
Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii, Gminnego Programu Wspierania Rodziny.	- zgodnie ze wskaźnikami programów		
Cel operacyjny			
6. Promocja turystyczna gminy			
KIERUNKI NIEZBĘDNYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI/MIERNIKI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
Promowanie rękodzieła i innych umiejętności osób starszych polegających na przekazywaniu tych umiejętności młodemu pokoleniu.	- liczba działań promocyjnych	Urząd Gminy w Grajewie, LGD BDN, OSP Ciemnoszyje, organizacje pozarządowe, świetlice na terenie gminy, LGD BDN	budżet gminy, środki zewnętrzne
Działalność promocyjno-wydawnicza poświęcona możliwościom turystycznym na terenie gminy.	- publikacje		

Opracowanie aktualizacji:
Koordynator Strategii – GOPS w Grajewie
Małgorzata Marchiel